

Paul Vasilescu

Facultatea de Drept a Universității Babeș-Bolyai din Cluj-Napoca

Drept civil. Obligații

Ediția a 3-a revizuită

Editura
Hamangiu
2024

CUPRINS

PRELIMINARII	1
1. Despre obligații	1
2. Sursa intelectuală	6
3. Definiție	7
4. Terminologie	8
5. Natură juridică	9
6. Tipologie	11
6.1. Obligații complexe	15
6.1.1. Obligații obiectiv complexe	16
6.1.1.1. Obligații conjunctive	16
6.1.1.2. Obligația alternativă	16
6.1.1.3. Obligația facultativă	17
6.1.2. Obligații subiectiv complexe	18
6.1.2.1. Obligațiile conjuncte	18
6.1.2.2. Obligații solidare	19
6.1.2.3. Obligațiile in solidum	24
6.1.2.4. Obligațiile indivizibile	25
CAPITOLUL I. REGIMUL GENERAL AL OBLIGAȚIILOR	31
<i>Secțiunea I. Dinamica obligațiilor</i>	31
1. Transformarea obligațiilor	31
1.1. Novația	31
1.2. Delegația	36
2. Transmiterea obligațiilor	38
2.1. Subrogația personală	38
2.2. Cesiunea de creanță	43
2.3. Preluarea datoriei	53
2.4. Cesiunea contractului	57
<i>Secțiunea a II-a. Stingerea obligațiilor în lipsa plății</i>	64
1. Compensația	64
2. Confuziunea	72
3. Remiterea de datorie	76
4. Darea în plată	80
5. Imposibilitatea fortuită de executare	82
6. Prescripția liberatorie	89
7. Moartea datornicului	90
<i>Secțiunea a III-a. Executarea obligațiilor</i>	91
1. Executarea voluntară a obligațiilor	91
1.1. Plata	91
1.1.1. Natura juridică	92

1.1.2. Condiții juridice _____	92
1.1.3. Principiile plății _____	100
1.1.4. Efecte juridice _____	102
1.1.5. Incidente la plată _____	103
1.1.6. Proba plății _____	104
2. Executarea silită a obligațiilor _____	108
2.1. Condiții preliminare ale executării silite _____	108
2.1.1. Titlul executoriu _____	108
2.1.2. Punerea în întârziere a debitorului _____	110
2.2. Formele executării silite _____	118
2.2.1. Executarea silită în natură _____	118
2.2.2. Executarea silită prin echivalent _____	122
<i>Secțiunea a IV-a. Drepturile creditorului asupra patrimoniului debitorului</i> _____	125
1. Gajul general și creditorii chirografari _____	125
2. Măsurile conservatorii și de protecție a creanței _____	131
2.1. Acțiunea oblică _____	133
2.2. Acțiunea revocatorie _____	139
2.3. Acțiunea directă _____	147
CAPITOLUL II. GARANTAREA OBLIGAȚIILOR _____	151
<i>Secțiunea I. Garanțiile personale</i> _____	153
1. Fideiusiunea _____	154
1.1. Sursa intelectuală _____	155
1.2. Tipologie _____	155
1.3. Natură juridică _____	156
1.4. Caractere juridice _____	157
1.5. Condiții juridice _____	159
1.6. Efecte juridice _____	162
1.7. Stingerea fideiusiunii _____	169
1.8. Proba _____	171
2. Garanțiile autonome _____	172
2.1. Scrisoarea de garanție _____	174
2.2. Scrisoarea de confort _____	177
<i>Secțiunea a II-a. Garanțiile reale</i> _____	179
1. Garanțiile reale fără deposedare _____	179
1.1. Privilegiile _____	179
1.1.1. Natura juridică _____	180
1.1.2. Caracterele juridice ale privilegiilor la plată _____	181
1.1.3. Rangul privilegiilor _____	183
1.1.4. Tipologie _____	185
1.1.5. Tablou general al privilegiilor de drept comun _____	186
1.1.5.1. Privilegiile generale _____	187

1.1.5.2. Privilegiile speciale mobiliare _____	188
1.1.6. Concursul civil _____	190
1.1.6.1. Concursul între privilegii _____	190
1.1.6.2. Concursul între privilegii și alte garanții reale _____	191
1.1.7. Concursul falimentar _____	192
1.1.8. Concursul în ipoteza insolvenței persoanei fizice _____	194
1.1.9. Concursul fiscal _____	195
1.1.10. Stingerea privilegiilor _____	195
1.1.11. Drept tranzitoriu _____	196
1.2. Ipotecile _____	197
1.2.1. Sursa intelectuală _____	198
1.2.2. Caractere juridice _____	199
1.2.3. Tipologie _____	203
(I) <i>Ipoteca imobiliară</i> _____	207
1. Ipoteca imobiliară convențională _____	208
1.1. Caractere juridice _____	208
1.2. Condiții juridice speciale _____	210
1.2.1. Specializarea dublă a ipotecii _____	212
1.2.2. Interzicerea unor clauze _____	213
1.3. Publicitatea ipotecii imobiliare _____	214
1.4. Efecte juridice _____	215
1.5. Realizarea ipotecii imobiliare _____	217
1.6. Stingerea ipotecii imobiliare convenționale _____	220
2. Ipoteca imobiliară legală _____	222
3. Drept tranzitoriu _____	223
(II) <i>Ipoteca mobiliară</i> _____	224
1. Noțiuni _____	224
2. Paralele inegale _____	225
3. Condiții juridice _____	226
4. Publicitatea ipotecii mobiliare _____	228
5. Specii de ipoteci mobiliare _____	229
5.1. Ipoteca creanțelor _____	229
5.2. Ipotecile mobiliare privilegiate _____	230
6. Efecte juridice _____	231
7. Realizarea ipotecii mobiliare _____	231
8. Stingerea ipotecii mobiliare _____	234
2. Garanțiile reale cu deposedare _____	236
2.1. Gajul _____	236
2.1.1. Sursa intelectuală _____	236
2.1.2. Tipologie _____	237
2.1.3. Natura juridică _____	238

2.1.4. Condiții juridice	240
2.1.5. Publicitatea gajului	242
2.1.6. Conservarea gajului	245
2.1.7. Efecte juridice	245
2.1.8. Proba	247
2.1.9. Stingerea gajului	248
2.2. Dreptul de retenție	249
2.2.1. Natura juridică	250
2.2.2. Condiții juridice	252
2.2.3. Efecte juridice	253
2.2.4. Stingerea	254
CAPITOLUL III. IZVOARELE OBLIGAȚIILOR	256
<i>Secțiunea I. Faptul juridic licit (cvasicontractul)</i>	258
1. Gestiuinea de afaceri	260
1.1. Condiții juridice	261
1.2. Efecte juridice	264
1.3. Proba	266
2. Plata nedatorată	268
2.1. Condiții juridice	269
2.2. Efecte juridice	272
2.3. Proba	274
3. Îmbogățirea fără justă cauză	276
3.1. Condiții tehnice	279
3.2. Efecte juridice	282
3.3. Proba	283
<i>Secțiunea a II-a. Actul juridic unilateral</i>	284
1. Actul unilateral ca izvor de obligații	286
1.1. Promisiunea unilaterală	286
1.2. Promisiunea publică de recompensă	288
<i>Secțiunea a III-a. Contractul</i>	292
<i>I. Aspecte introductive</i>	293
1. Noțiune	293
2. Terminologie	296
3. Sediul materiei	297
4. Delimitări	297
4.1. Contractul civil și actul de drept public	298
4.1.1. Interferențe civil-administrative	299
4.2. Manifestări de voință nejuridice	300
5. Sursa intelectuală a teoriei contractului	304
5.1. Autonomia de voință	305
5.1.1. Individualism modern	306

5.1.2. Consecințele juridice ale voinței autonome _____	307
5.1.3. Libertatea contractuală _____	308
5.2. Critica autonomiei de voință _____	309
5.2.1. Pozitivism juridic _____	310
5.2.2. Solidarismul juridic _____	311
5.2.3. Marxism în civil _____	313
5.3. O concluzie _____	315
6. Analiza economică a contractului. Drept nord-american _____	317
<i>II. Clasificări ale contractelor</i> _____	320
1. Unilateral și bilateral _____	321
2. Patrimonial și nepatrimonial _____	323
3. Contracte numite și contracte nenumite _____	325
4. Contracte consensuale, solemne și reale _____	327
5. Contracte <i>intuitu personae</i> și contracte <i>intuitu rei</i> _____	332
6. Contractul oneros și contractul gratuit _____	334
6.1. Contractul comutativ și contractul aleatoriu _____	334
6.2. Contractul gratuit _____	336
6.2.1. Liberalitățile _____	336
6.2.1.1. Subspecii _____	336
6.2.1.2. Excluderi _____	339
6.2.2. Contractele dezinteresate _____	341
6.2.2.1. Excluderi _____	343
7. Contracte cu executare continuă și acte cu executare <i>uno actu</i> _____	344
<i>III. Formarea contractului</i> _____	345
1. Negocieri contractuale _____	346
1.1. Comportament prescris legal la negocieri _____	350
1.2. Anteccontracte _____	353
1.2.1. Pactul de opțiune _____	353
1.2.2. Promisiunea de a contracta _____	356
1.2.3. Pactul de preferință _____	365
2. Schimbul defazat de consimțăminte _____	367
2.1. Oferta de a contracta _____	367
2.1.1. Caractere juridice _____	368
2.1.2. Condiții juridice _____	371
2.1.3. Ineficiența ofertei _____	373
2.1.4. Comunicarea ofertei _____	375
2.1.5. Retractarea ofertei _____	375
2.2. Acceptarea ofertei de a contracta _____	376
2.2.1. Condiții juridice _____	376
2.2.2. Comunicarea acceptării _____	377
2.2.3. Retractarea acceptării _____	378
3. Momentul încheierii contractului _____	379

4. Interpretarea contractului	380
<i>IV. Structura contractului</i>	386
1. Liminarii	386
1.1. Sediul materiei	386
1.2. Terminologie	387
2. Capacitatea de a contracta	389
3. Consimțământul	391
3.1. Principiile voinței juridice	392
3.1.1. Principiul libertății contractuale	392
3.1.1.1. Ordinea publică	393
3.1.1.2. Bunele moravuri	394
3.1.2. Regula preeminenței voinței reale	397
3.2. Calitățile juridice ale voinței reale	399
3.2.1. Voința internă trebuie să fie liberă și conștientă	399
3.2.2. Voința internă trebuie să fie animată de intenția de a genera efecte juridice	401
3.2.3. Voința juridică internă trebuie să fie exteriorizată	403
4. Viciile de consimțământ	405
4.1. Liminarii	405
4.1.1. Sediul legal	406
4.2. Eroarea	406
4.2.1. Noțiuni	406
4.2.2. Clasificare	407
4.2.2.1. Eroarea obstacol	407
4.2.2.2. Eroarea indiferentă	409
4.2.2.3. Eroarea esențială – un viciu de consimțământ	410
4.2.2.3.1. Eroarea asupra substanței obiectului convenției	411
4.2.2.3.2. Eroarea asupra persoanei contractantului	412
4.2.2.4. Eroarea de fapt și eroarea de drept	413
4.2.2.5. Eroarea scuzabilă	414
4.2.3. Structura erorii	416
4.2.4. Condițiile juridice ale erorii	416
4.2.5. Proba erorii	417
4.2.6. Sancțiunea erorii esențiale	418
4.3. Dolul	419
4.3.1. Noțiuni	419
4.3.2. Domeniul de aplicare	420
4.3.3. Clasificare	421
4.3.4. Structura dolului	421
4.3.5. Condițiile juridice ale dolului	423
4.3.6. Proba dolului	425

4.3.7. Sancțiunea dolului	425
4.4. Violența	426
4.4.1. Noțiune	426
4.4.2. Clasificări	427
4.4.3. Structura violenței	431
4.4.4. Condițiile juridice ale violenței	432
4.4.5. Proba violenței	433
4.4.6. Sancțiunea violenței	433
4.5. Leziunea	434
4.6. Paralelă între viciile de consimțământ	439
5. Obiectul contractului	440
5.1. Sediul materiei	440
5.2. Noțiune	440
5.3. Condițiile de validitate ale obiectului	442
5.3.1. Efectivitatea obiectului	442
5.3.2. Liceitatea obiectului	445
5.3.3. Valoarea obiectului	446
6. Cauza contractului	447
6.1. Sediul materiei	448
6.2. Noțiune și distincții	448
6.2.1. Cauza eficientă și cauza finală	449
6.2.2. Cauza abstractă și cauza concretă	452
6.3. Opinii despre cauza contractului	454
6.4. Condițiile de validitate ale cauzei	457
6.4.1. Realitatea cauzei	457
6.4.2. Liceitatea cauzei	458
6.5. Domeniul de aplicare a cauzei	460
6.6. Proba cauzei	461
6.7. Utilitatea cauzei	462
V. Forma și formalitățile contractului	463
1. Forma contractului – element structural	465
1.1. Principiul consensualismului	466
1.2. Excepții de la consensualism	467
1.2.1. Contractul autentic	467
1.2.2. Actul scris	470
1.3. Principiul echipolenței formei	471
1.4. Regula simetriei formei	472
2. Forma contractului – mijloc de probă	472
3. Formalități care fortifică eficiența contractului	474
4. Variațiuni de forme și formalități ale contractului	477
4.1. Formalisme informative	478
4.2. Formalități și forme de abilitare	480

4.3. Forme și formalități de control _____	481
4.4. Formalități de înregistrare administrativă și fiscală _____	481
<i>VI. Modalitățile contractului</i> _____	482
1. Termenul _____	484
1.1. Noțiuni _____	484
1.2. Sediul legal al termenului și calculul său _____	486
1.3. Clasificări _____	486
1.3.1. Termenul convențional, legal și judiciar _____	486
1.3.2. Termenul cert și termenul incert _____	488
1.3.3. Termenul suspensiv și termenul extinctiv _____	488
1.4. Interpretarea termenului _____	490
2. Condiția _____	491
2.1. Noțiuni _____	491
2.2. Sediul materiei _____	492
2.3. Clasificări _____	492
2.3.1. Condiția cazuală, mixtă și condiția potestativă _____	492
2.3.2. Condiția suspensivă și condiția rezolutorie _____	493
2.3.3. Condiția pozitivă și condiția negativă _____	495
2.4. Cerințele tehnice ale condiției _____	495
2.5. Regulile care guvernează realizarea condiției _____	496
2.6. Efectele condiției _____	498
2.6.1. Condiția suspensivă _____	498
2.6.2. Condiția rezolutorie _____	500
3. Sarcina _____	501
<i>VII. Nulitatea contractului</i> _____	503
1. Preliminarii la teoria nulității _____	505
1.1. Sediul materiei _____	505
1.2. Funcțiile nulității _____	505
1.3. Delimitarea nulității de alte cauze de ineficiență _____	507
1.3.1. Caducitatea _____	507
1.3.2. Rezoluțiunea _____	508
1.3.3. Inopozabilitatea _____	509
1.3.4. Revocarea _____	510
1.3.5. Reducțiunea _____	510
1.4. Terminologie _____	511
1.4.1. Actul inexistent _____	511
1.4.2. Actul putativ _____	512
1.4.3. Resciziunea _____	512
1.4.4. Nulitatea de drept și nulitatea judiciară _____	513
2. Clasificări ale nulității _____	514
2.1. Nulitatea expresă și nulitatea virtuală _____	514
2.2. Nulitatea totală și nulitatea parțială _____	515
2.3. Nulitatea de fond și nulitatea de formă _____	516

2.4. Nulitatea judiciară și nulitatea amiabilă _____	517
2.5. Nulitatea absolută și nulitatea relativă _____	518
3. Teorii despre nulitate _____	522
4. Atitudini posibile în fața nulității _____	524
4.1. Modalități de invocare a sancțiunii nulității _____	524
4.1.1. Acțiunea în nulitate _____	524
4.1.2. Excepția de nulitate _____	527
4.2. Modalități de îndreptare a cauzelor de nulitate _____	528
4.2.1. Refacerea _____	528
4.2.2. Confirmarea _____	529
4.2.2.1. Diferențieri _____	532
4.2.3. Conversiunea _____	533
5. Efectele nulității _____	535
5.1. Principiul desființării retroactive a contractului nul _____	536
5.2. Principiul desființării actelor subsecvente unui contract nul _____	537
5.3. Principiul restituirii prestațiilor executate _____	540
VIII. Efectele contractului _____	542
1. Principiul forței obligatorii a contractului _____	547
1.1. Sursa intelectuală _____	548
1.2. Sursa tehnică _____	551
1.3. Consecințele tehnice ale forței obligatorii _____	552
1.3.1. Impreviziunea _____	554
1.3.2. Denunțarea unilaterală a contractului _____	559
2. Regula relativității contractului _____	562
2.1. Sfera de aplicare _____	563
2.2. Importanța practică _____	565
2.3. Părțile contractante _____	565
2.4. Terții _____	569
2.5. Avânzii-cauza _____	571
2.5.1. Succesorii singulari și creditorii chirografari _____	572
2.6. Excepții de la regula <i>res inter alios acta</i> _____	576
2.6.1. Promisiunea faptei altuia _____	578
2.6.2. Stipulația pentru altul _____	581
3. Principiul opozabilității contractului _____	585
3.1. Sediul materiei _____	585
3.2. Noțiunea și efectivitatea principiului _____	587
3.3. Evoluții doctrinale _____	590
3.4. Opozabilitatea instrumentului și opozabilitatea <i>negotium</i> -ului _____	592
3.5. Cinematica principiului opozabilității _____	593
3.6. Cunoașterea și publicitatea contractului _____	595
3.7. Simulația _____	598
3.7.1. Condițiile simulației _____	602

3.7.2. Efectele simulației _____	605
3.7.3. Principiile regimului interimar al simulației _____	607
3.7.3.1. Principiul voinței reale _____	608
3.7.3.2. Principiul beneficiului aparenței _____	609
3.7.3.3. Principiul dedublării realității juridice _____	609
3.7.3.4. Liceitatea de principiu a simulației _____	610
3.7.3.5. Principiul neutralității simulației _____	610
3.7.3.6. Principiul inopozabilității actului ascuns _____	612
3.7.4. Proba simulației _____	613
3.7.5. Acțiunea în simulație _____	614
<i>IX. Sancțiunea neexecutării contractului _____</i>	616
1. Neexecutarea fortuită și riscul contractual _____	618
2. Excepția de neexecutare a contractului _____	622
3. Rezoluțiunea contractului _____	626
3.1. Rezoluțiunea judiciară _____	628
3.2. Rezoluțiunea convențională _____	631
3.3. Rezoluțiunea unilaterală _____	632
4. Reducerea prestațiilor contractuale _____	639
5. Răspunderea civilă contractuală _____	641
5.1. Delimitări _____	641
5.2. Non-cumulul răspunderilor civile _____	644
5.3. Specii de răspundere contractuală _____	647
5.3.1. Răspunderea contractuală directă _____	647
5.3.2. Răspunderea contractuală indirectă _____	647
5.3.3. Răspunderea contractuală pentru lucruri _____	649
5.4. Condițiile necesare angajării răspunderii contractuale _____	650
5.4.1. Faptul ilicit _____	651
5.4.2. Vinovăția _____	652
5.4.3. Prejudiciul și evaluarea sa _____	654
5.4.3.1. Evaluarea legală _____	654
5.4.3.2. Clauza penală _____	655
5.4.3.3. Evaluarea judiciară _____	659
5.4.4. Raportul de cauzalitate _____	661
5.5. Exonerări _____	661
5.6. Convenții asupra răspunderii contractuale _____	663
<i>Secțiunea a IV-a. Răspunderea civilă delictuală _____</i>	666
1. Sursa intelectuală _____	668
1.1. Drept roman _____	669
1.2. Drept medieval _____	673
1.3. Drept modern _____	674
1.4. Codul civil român din 1864 _____	677
2. Explicații date temeiurilor răspunderii civile _____	678
2.1. Riscul _____	681

2.2. Teoria garanției _____	685
3. Definiție _____	687
4. Funcțiile și principiile răspunderii civile _____	687
4.1. Funcția reparatorie _____	688
4.2. Funcția normativă _____	692
5. Sistemul răspunderii civile în Codul civil _____	693
6. Elemente comune și necesare angajării oricărui tip de răspundere civilă _____	696
6.1. Dauna civilă _____	697
6.1.1. Clasificări ale daunelor _____	701
6.1.2. Condițiile tehnice ale daunei _____	712
6.2. Raportul de cauzalitate _____	714
6.2.1. Echivalența condițiilor _____	717
6.2.2. Cauza adecvată _____	719
6.2.3. Cauze străine. Exonerări _____	721
6.2.3.1. Forța majoră _____	722
6.2.3.2. Cazul fortuit _____	725
6.2.3.3. Fapta terțului _____	731
6.2.3.4. Fapta victimei _____	736
6.2.3.5. Anunțuri de avertizare _____	740
7. Specii de răspundere civilă delictuală _____	745
7.1. Răspunderea pentru fapta proprie _____	745
7.1.1. Capacitatea delictuală _____	746
7.1.1.1. Obligația subsidiară de indemnizare _____	749
7.1.2. Vinovăția civilă _____	752
7.1.2.1. Terminologie _____	754
7.1.2.2. Tipologie _____	755
7.1.2.3. Criteriul utilizat pentru stabilirea vinovăției _____	758
7.1.2.4. Importanța distincției între vinovății _____	759
7.1.2.5. Proba vinovăției civile _____	760
7.1.3. Fapta ilicită _____	762
7.1.3.1. Terminologie _____	762
7.1.3.2. Tipologie _____	763
7.1.3.2.1. Abuzul de drept _____	768
7.1.3.2.2. Inconveniente anormale de vecinătate _____	772
7.1.3.3. Cazuri justificative. Exonerări _____	772
7.1.3.3.1. Legitima apărare _____	773
7.1.3.3.2. Starea de necesitate _____	777
7.1.3.3.3. Autorizarea și ordinul legal _____	782
7.2. Răspunderea pentru fapta altuia _____	786
7.2.1. Răspunderea pentru fapta minorului sau a persoanei care beneficiază de consiliere judiciară sau tutelă specială _____	787
7.2.1.1. Pentru cine se răspunde? _____	787

7.2.1.2. Cine răspunde? _____	789
7.2.1.3. Temeiul răspunderii _____	792
7.2.1.4. Proba _____	793
7.2.1.5. Exonerarea _____	793
7.2.1.6. Opțiunile victimei _____	794
7.2.2. Răspunderea comitentului pentru fapta prepusului _____	795
7.2.2.1. Raportul de prepușenie _____	795
7.2.2.2. Circumstanțele producerii daunei _____	797
7.2.2.3. Temeiul răspunderii _____	800
7.2.2.4. Proba _____	801
7.2.2.5. Exonerarea _____	801
7.2.2.6. Opțiunile victimei _____	802
7.3. Răspunderea pentru daunele cauzate de lucruri în general _____	804
7.3.1. Răspunderea pentru lucruri _____	805
7.3.1.1. Paza lucrului _____	805
7.3.1.2. Coliziunea de autovehicule _____	812
7.3.1.3. Temeiul răspunderii _____	813
7.3.1.4. Proba _____	813
7.3.1.5. Exonerarea _____	814
7.3.1.6. Opțiunile victimei _____	815
7.3.2. Acțiunea de <i>effusis et dejectis</i> _____	816
7.3.3. Răspunderea pentru animale _____	817
7.3.4. Răspunderea pentru ruina construcției _____	824
7.3.4.1. Condiții juridice _____	824
7.3.4.2. Temeiul răspunderii _____	826
7.3.4.3. Proba _____	826
7.3.4.4. Exonerarea _____	826
7.3.4.5. Opțiunea victimei _____	826
8. Repararea daunei _____	827
8.1. Mijloace de reparație _____	829
8.1.1. Întinderea reparației datorate _____	830
8.1.2. Asigurarea de răspundere civilă _____	835
8.1.2.1. Asigurarea de bunuri _____	836
8.1.2.2. Asigurarea de persoane _____	837
8.2. Autoritatea hotărârii penale în materia răspunderii civile _____	837
Index alfabetic pe materii _____	841
Index pe articolele din Codul civil _____	849
Listă de abrevieri _____	859